

Osmi mart ili Esej o ljubavi muškarca i žene

Gospodični Grospić, svim glumcima u TV komedijama, sapunicama, telenovelama, serijama bez kraja i početka, protagonistima TV i kino filmova, voditeljima talk-showova, najavljičima, lijepim hostesama, manekenkama, ekipama metroseksualaca koji reklamiraju pivo, scenaristima, redateljima, snimateljima, a posebice zgodnim frizerkama i hrabrim vlasuljarima, kao i svima iz svih ekipa i, naravno, prvo i ispred svega, stand-up komičarima, od skromnog sit-down komičara.

PREMIJERE

RAZGOVOR

TEMAT

FESTIVAL

S POVODOM

NOVO O

STAROM

MEĐUNARODNA

SCENA

ESEJ

TEORIJA

VOX

HISTRIONIS

NOVE

KNJIGE

DRAMA

Michel de Montaigne, francuski filozof i začetnik književne vrste zvane esej, plemić visokog roda, sudac i u poznoj dobi gradonačelnik Bordeauxa, 1582. godine, nezadovoljan svojim životnim učincima, povukao se iz sudačkog posla i zatvorio u zamak. U svom obiteljskom zamku, naslijeđenom od oca vojnika, godinama je pisao tekstove na različite teme, uvijek i jedino promišljajući svijet kroz sebe, i, nekako usput, pored sadržaja o kojima je pisao, ustanovio i novu formu. Samotnu, ali dobronamjernu formu, koja se uvijek upućuje i poklanja drugom. Od tada je esej, ogleđ, najbolji oblik izraza za sve iskaze koji ne traže dinamične momente radnje, zapleta i raspleta. Tako je s esejima na većinu tema, dopušteno im je ostati opuštenima i nevezanima, (kao promemorija za neko udaljeno buduće časkanje dvojice ljudi ili pak kontemplativni monolog usamljenog pojedinca), ali ne i s esejima o ljubavi. O ljubavi je teško pisati, izraziti se u bilo kojoj formi – zapravo gotovo nemoguće, ako u njoj nema bilo dinamike tragedije, bilo statike sretnog svršetka. O ljubavi se, doduše, može meditirati – esej je i meditativna forma – ali o odnosu muškarca i žene, ne. Taj odnos uvijek je dinamičan. O ljubavi muškarca i žene moguće je razmišljati jedino u hodu kroz prostore i vrijeme, pažljivo osluškujući razgovore i mišljenja drugih, poštujući uvijek i isključivo činjenicu da do konačnog odgovora nećemo stići, jer je u pi-

tanju misterij, za koji nam nije dano da ga dokraja odgo-

netnemo. Zamoljen od svog urednika (visoki brkajlija vojničkog držanja) da za njegov *Lovački glasnik* napišem koji redak o muško-ženskim odnosima, za rubriku *Zabava & Sex*, odlučio sam pisati, točnije opisivati ono što mi se događa ovih dana, kad proleće kuca na vrata i dok je moja žena na putu, a ja je, pun nekog proljetnog nemira, čekam da se vrati. I stoga pišem praktički u hodu, zapisujem događaje i opisujem ljude, u jedan od svojih malenih policijskih blokica – ta navika nošenja blokica ide još iz dana moje službe – ja sam, naime, penzionirani policajac.

Zapravo, danima već čekam svoju dragu da doputuje iz Gospića, gdje snima neki holivudski film; o tome kanim pisati. Znete ono, koprodukcija, nešto kao onda, davnih godina, Winetoo. Ona glumi Indijanku, skvo. Sni-maju posvuda u okolici, po brdima, na jezerima i u šumama, a u Gospiću samo odsjedaju, u nekom hotelu.

Inače, stalno su na setu, muče se, ali zapravo, priča ona meni preko telefona, vlada neka opuštena atmosfera. Tako je to kad si u prirodi. Jako je hladno, veli, ima divljih zvijeri, ali hrabre Americe to ne uzrujava previše – toplo su obučeni, (usput rečeno, svi su se nakupovali ličkih čarapa), a što se pak divljih zvijeri tiče, svi su do zadnjeg naoružani coltovima, winchester puškama i gat-

ting mitraljezima s rotirajućim cijevima. Amerikancima, kakvi već jesu ti ljudi kauboji, jako se žuri zgotoviti posao pa su odlučili da posljednji mjesec snimanja svi budu u kamp-prikolicama parkiranim oko seta, koji je malo zaleđeno jezero – gorske oči to zovu.

Moja draga – Belinda joj je ime – bivša je umjetnička klizačica i ona ima scene nasred jezera gdje izvodi piruete obučena kao Indijanka. Ime u filmu joj je Mala Koja Klize S Medvjedima.

Ona stalno boravi na setu zajedno s kaubojima, dok je ostalim ženama prilično hladno pa su ostale u lokalnom hotelu gdje je ništa posebno, ali je barem toplo, hrana dobra, osoblje ljubazno, a i sigurnije je. Nema divljih zvijeri; žene se toga plaše. Osim toga, društvo zgodnim Amerikankama prave lokalni momci, tako da se po cijele noći ih hotela ori pjesma: "Na kraj svijeta čađava mehanaaa, iz nje viri kosa nečešljanaaaa, ne-češ-lja-na od silnoga piilica – to je kuća gospićkih mladića!"

No, mojoj dragoj nije previše do zabave i ona koristi svaku priliku da doputuje vlakom sa seta. Sada je nema deset dana i već mi je nepodnošljivo teško bez nje; zato nit' jedem, nit' spavam. Posljednjih devet dana čak sam i počeo piti, što inače nikad ne radim. Nervozan sam, nestrpljiv – jedva čekam da se ona pojavi. Zato sam od jučer ujutro na cesti i stalno šetam lijevo-desno, gore-dolje, pa u krug; pa opet naprijed-natrag, naprijed-natrag. Unutra, van. Iz raznih kafica, naravno. I ne odvajam se od svojih blokica u koje bilježim prikupljenu građu za esej.

Danas je sedmi mart, a svih ovih dana srećem razne ljude koji se čudno ponašaju – djeluju mi uzbuđeno, nemirno i u nekoj su strašnoj žurbi. To se tiče mojih znanaca, ali i sasvim nepoznatih ljudi, i što je zanimljivo, to su uglavnom muškarci. Ne znam, valjda sve muškarce, baš kao i mene, ovih dana hvata slično, treptavo raspoloženje. Danas, sedmog marta, sreo sam čak i jednog Senegalca kojeg znam iz viđenja, s mnoštvom prtljage, koji je žurio na put, jer sutradan, osmog, mora dočekati svoju mladu, kojom će se uskoro oženiti. Hvata, veli mi, prvi vlak za Milano, da stigne na vrijeme i sve pripremi da doček svoje dragane. Svejedno, našli smo vremena sknognuti na piće. On je popio mali makijato, a ja malo pivo, i dok smo nevezano časkali, na njegovoj ogromnoj ruci, dok je prinosio šalicu ustima, prim-

jetio sam predivni, zlatni, mali ručni sat. Kad je otišao, nastavio sam vrludati i praviti bilješke, za ovaj skromni esej, i usput sreo još mnoge poznate i nepoznate ljude, i tako cio dan – malo po malo pivo. I – na koncu sam dočekao i tu ponoć zbog koje sam još u zoru izišao na zrak i jedno malo pivo, tek toliko da se osviežim i razbistrim misli za tako važan dan.

U ponoć, kad u gradu skoro ništa ne radi, uputio sam se u kolodvorski restoran.

Eto me; sreden sam, lijep, u ruci nosim kineske zelene ljubičice, jer je konačno svanuo Osmi mart, a ja svojoj dragoj za Osmi mart uvijek poklonim cvijeće.

U kolodvorskom restoranu vladala je gužva. Na gomili umorna i smušena lica, pijanci, ranoranioci, putnici koji hvataju noćne ili čekaju prve jutarnje vlakove. Neonske cijevi su treperile; dim stotina cigareta, zrak zagušljiv i gust. Naručio sam malo pivo, zamolio konobaricu da se pobrine za moje cvijeće i stavi ga u vazu da do zore ne uvene pa sjeo za prazan stol.

Na radiju je svirala *Pjesma za sve uzraste*.

Svatko od prisutnih bio je obilježen nekim znakom bunovnosti. Jedni su sjedili ili stajali zarobljeni u pozama svojih unutrašnjih stanja, drugi su se kretali sporo i mjesečarski sigurno po najčudnijim putanjama prostori-je i ja se nakratko užasnih od pomisli da se sve odvija po nekom meni nedokučivom planu.

Putnici, pomislih, najčudnija vrsta ljudi na ovom svijetu. Ako ovaj esej dobro prođe, jednom ću napisati esej o onima koji putuju za Osmi mart.

Zasjevši za stol, nakratko sam odlutao u mislima. Bio sam pospan i osjećao sam se kao da nisam od ova-ga svijeta, sve dok me nije trgnula galama s drugog kraja prostorije.

Psovke i podcikivanje.

Trebalo mi je vremena da pohvatam konce zbivanja oko sebe. Naslućujući neku senzaciju, odmah sam se prihvatio blokica i pisaljke. Ugledao sam debeljka s glinenim čupom ispod ruke kako povlači neku djevojku prema sebi. Ona mu se otimala. Bila je vrlo mlada i uplašena, s buketičem u ruci i sva u bijelom. Do nje je stajala starica, visoka i pogurena, koja ga je gnjevno odgurivala i djevojci brzo spustila veo preko očiju i nosa.

– Ostavite nas na miru, čovječe!

Zbrci se pridružiše još neki tipovi i okužiše trio. Žene

se zbiše. Debeljko, čiji su se napuhani obrazi brzo pomicali, posegnu tada rukom u čup, izvadi iz njega smokvu i strpa je usta. Sporo, ali ne skidajući pogleda sa žena, izvuče se u stranu i odloži čup na stol.

– Pardon.

Osmotrio sam ga malo bolje: bio je rumen u licu, masne crne kose počesljane na razdjeljak, trbuha koji se kao prazna vreća mlitavo talasao na sve strane. Lijeno je žvakao dok se vraćao prema njima, a kad im se sasvim približio, nenadano i hitro se nakloni prema djevojci i poljubi je ravno u usta. Nakon nasilnog poljupca, a prije nego što su se one uspjele snaći, već se bio povukao na sigurnu udaljenost.

PREMIJERE
RAZGOVOR – Ajme meni, majko premila! – ogłosi se cura, još skoro djevojčica, ali sva jedna i prestrašena.

TEMAT Ne znajući ni kako ni zašto, tog trena sjetio sam se dana kad smo Belinda i ja započeli vezu. Stajali smo na peronu čekajući različite vlakove, da bismo na kraju otputovali istim. O, kad je to samo bilo; danas mi se to čini neshvatljivo, neobjašnjivo. Jednom davno nešto je škljocnulo u samom korijenu stvarnosti i tada se sve promijenilo. Zaljubio sam se i od tada sam zanesen čovjek. Ponekad mi se čini da drugačije od ostalih mislim, osjećam i doživljavam ovaj svijet. Ono što je u mojem životu trebalo biti jasno i razgovijetno, jednostavno, samo po sebi razumljivo, za mene je odjednom postalo neshvatljivo. Otišao sam u mirovinu, zauvijek ostavio policijsku značku da bih se posvetio njoj. Kad sam se zaljubio, shvatio sam da ljubav, bila ona sretna ili ne, uvijek neizrecivo boli. Nesreća boli, ali sreća, koja boli drugačije, boli možda još više. Zato otada ponekad lažem, izmišljam i izvrćem slike, premještam i miješam detalje, da bi mi se velebni prizor ljubavne sreće ukazao u kakvoj-takvoj podnošnjivosti, kad već ne može biti do kraja shvatljivo. Srećom, dobro pamtim i oprašta mi se ako koju slažem, jer kako Montaigne veli – tko nema dobro pamćenje, bolje mu je da se ne upušta u laganje. (Poslije, naime, neće znati što je pričao pa se neće moći izvući novim lažima.) Zato u ovom eseju i ne želim biti ni sasvim točan u imenima, toponimima i nazivima, ali ne zbog sklonosti laganju, nego zato što još uvijek ne želim izgovoriti konačnu riječ. Bojim se da će konačna riječ, a to je riječ "da", izgovorena pred svećenikom ili matičarom, sve pretvoriti u rutinu. Promatram muškarce oko sebe; ne želim postati notorni muž, jer mi je još uvijek stalo. Ne znam za druge; ne dijelim ih savjete niti ih i na šta upozoravam. Ali primjećujem nesreću, mržnju,

ljubomoru, koje nerijetko nastupaju nakon početnih plamsaja ljubavnog ushita. Ponekad mi se čini na im je preostalo još možda nešto nade i mala mogućnost da će im se neki san ipak ostvariti, ako ga se konačno sjeće, kad i ako se probude u zori svjesnosti, kažu dosta svom poslu i ubitačnom tempu današnjeg života, koji su često krivci za rasap dobrih veza – i odu, kao na primjer ja, s malom pivom u ruci i blokićem prepunim impresija u džepu, na kolodvor dočekati svoju dragu. Tko to shvati, nadam se da će tada moći prepoznati priliku za dobar i lijep život.

Inače, taj problem ludila pretjeranog rada i sumanute jurnjave za materijalnim dobrima u našoj vezi postoji s Belindine strane. Ne zato što je ona pohlepna na novac, nego zato što je moja policijska mirovina mala, honorari iz *Lovačkog glasnika* rijetki, a tu su i sve te silne režije, životni troškovi i sva ta silna skupoća. Na sreću, na Belindi se nikad ne primjećuje umor, ali ja se svejedno bojim za njezino zdravlje i zato je moja želja da Belinda manje radi, da prestane skakati iz projekta u projekt, iz filma u film, da prestane putovati s jednog na drugi set i da smo više zajedno. Eto, to će biti moja osmomartovska želja koju ću joj izraziti čim nogom stupi na peron.

No, da se vratim na zbivanja u kolodvorskoj gostionici, za koja mi neko sedmo čulo veli da bi mogla biti poučna i korisna za ovaj esej. Dakle, i ja kao i ostali počeli smo pogledavali čas u baku, čas u mladu, a onda u debeljka. On je diskretno stavio ruke na remen i olabavio ga, tako da mu se trbuh smjesta prelio preko hlača. U sljedećem trenutku raskopča ih dokraja tako da mu kliznuše do koljena.

– Ma, vidi sinčića! – каза odjednom debeljko, namjerno utanjenim glasom, pa ga dvaput brzo kvrcnu noktom: – Gledaj kako sinčić brzo raste!

– Ups! – Mlada zakoluta očima kao da će se onesvijestiti i stavi buketić pred usta (bila je zapanjena) pa buketićem zakloni oči. Probisvijet se zacereka, a starica se naroguši.

– Spremaj blesana!

Krupni se malo pokoleba, primi objema rukama remen i podigne hlače, zadržavši ih tako da je izgledalo kao da se ne može odlučiti da li ih obući ili dokraja skinuti. Neki od prisutnih, tipovi podmukla izgleda, pijanci i potencijalni izgrednici, priđoše iz veće blizine pratiti zbivanje.

– Možda su uvrijeđene zato što im nisi donio cvijeće? – dobaci netko.

– Sretan Osmi mart!

– Eh, cvijeće! – pljesnu se debeli po čelu. Zagura kratki kažiprst u nos i prljavim noktom izvuče balu. Srola je u kuglicu i pruži mladog na dar.

– Evo ti, curo, jedan maslačak.

– Mn-mnj! – ogłosi se djevojka i sakri ruke iza leđa.

– Fin neki svijet – slegne ramenima debeljko, izbaci šmrklju noktom uvis kao pikulu.

– Mi vam to ne slavimo – reče baka. – Mi slavimo samo Majčin dan.

– I Bakindan – dodala mlada.

– Molim? – zbuni se debeljko. – Što je sad to?! Nešto kao Đurdevdan?

– Ne. To je Dan Svih Baka. Ali, istina, na taj dan se, uglavnom, poklanjaju đurđice, a ne maslačak. Maslačak se poklanja za Dan maslačka, to bi valjda svaki džentmen morao znati.

Slušajući ih, zamišljam Jurjevo, Đurdevdan, pun cvijeća, smijeha, veselja i mladih Čigančica koje plešu s vijencima đurđica, upletenim u svoje crne kose. Fina neka stvarnost, prozračna i puna svjetla, meka, ali oštrih, jasnih rubova – to je ono u čemu bi se jednog dana svi jet trebao probuditi.

– Ostavite nas na miru, gospodine, najljepše vas molimo. Nismo odavde i nije nam lako. Vodim je danas na dalek put. Odlazimo u inozemstvo – каза starica molećivo.

– Stvarno?

– Da. Udaje se.

– Udaje se? – upita debeljko naglo zainteresiran.

– Da. Sirota je. U ratu je ostala bez oca i majke, a sestra joj je u bolnici. Ja se za nju skrbim. Sad je udajem u Italiju. Preko oglasa smo upoznale jednog krasnog mladića – govori stara debeljku, a zapravo se više obraća prisutnima da bi ih nekako zaštitili. – Dobra je prilika, nemojte sad nešto pokvariti, preklinjem vas.

– Hm, Italija – promrmlja netko hrapavim glasom, kao da reži.

Leopardi, Garibaldi, Grimaldi, Leonardo, Manzini, Mussolini, sva ta lica, poezija i ljupkost, zatim svi oni sjajni eseji o krajolicima i gradovima koje je Montaigne pisao na svojim putovanjima Italijom, gdje je išao putovima svog oca vojnika i u potrazi za lijekom za svoje bubrežne kamence. Ne, ne, uopće se ne slažem s onima koji tvrde da u Italiji više ne vide ljepotu. Ma što god oni pričali, lijepa je meni Italija.

– Ako je tako, ne pada mi na pamet, moje dame. Stići će tamo kako ide netaknuta – каза debeli prividno smekšavši.

– Vidim da ste dobar čovjek – каза stara kojoj nije bilo do gužve.

Debeljko se skromno osmjehne, porumeni kao golobradi dječarac, s naporom malko klecnu i načini površan kniks. Onda se osvrne i srčano apelira okupljenoj gomili: – Nemojmo, ljudi, da nam se najbolje cure u tudinu kao roblje prodaju. Ode nam mladost.

– Nije strašno. Ide za Italiju – pojaśni baka ljudima. – Ide u Milano, tamo gdje sve prave cure odlaze.

– Nosi li sa sobom svoj *book*? Ne možeš, mlada damo, u Milano, ako nisi napravila dobar *book* – reče prepređeni sugovornik ponešto zabrinutim tonom. – Nije ga valjda zaboravila?!

– Nije. Knjiga je uvijek s nama – odgovori baka i iz omanjeg "cekera" izvadi Bibliju, da bi potvrdila istinitost svojih riječi i odagnala prisutnima sumnje u suprotno. – Hvalim Boga, brak je u pitanju, ozbiljna stvar, a ne neka iskvarena podlost.

Debeli obrisa dlanom oznojeno čelo. Ispade da ga je taj odgovor nakratko umirio. Naručio sam još jednu pivicu; priča je postajala sve zanimljivija i, nisam pogriješio, vrijedilo ju je stavljati na papir.

– Gospodica se, dakle, udaje za Talijana?

– Jest, štovani gospodine. On je Talijan. Ali je porijeklom iz... nemojte nas krivo shvatiti... iz Senegala – odgovori baka. Djevojka uplašeno zatrese glavicom.

Pivo stiže, a ja ga zamalo prolih po sebi, dok sam ustima prinosis čašu. Senegalac?!

– Da. Ima dvojno državljanstvo. Talijansko i senegalsko.

– Je li?

– Da. Ali dobra je prilika. Iz dobre je obitelji. Bili su među najbogatijima u svojoj zemlji, ali su morali otići. Iz Dakara su morali otići. Odletjeli su francuskim vojnim zrakoplovom zajedno s članovima vlade. Danas drže tvrtku za trgovinu voćnom melasom te sušenim i kandiranim voćem.

– Hm – hripuo debeljko i napravi gadljiv izraz – Senegalac.

– Da. Nažalost. Ali je lijep dečko. On vam je od onih zgodnih crnaca, američki tip, ako znate što mislim. Ranka, vadi fotografiju!

Ranka okopča torbicu, izvadi crnčevu fotografiju i oprezno je pruži debeljku. Dok ju je ovaj razgledao, baka

mu je pojašnjavala. Milano, Senegalac. Ja sam odložio olovku i dobro se zamislio. Ma da se slučajno ne radi o mojem znanцу?! Bože. Uzeo sam ponovno olovku, stavio je nad blokčić i napeto iščekivao nastavak. Urednik od mene očekuje esej, a ovo kao da se sve više pretvara u ljubavnu priču. Razgovor se nastavio.

– Vidite i sami – каза upirući prstom u sliku. Lijep crnac, nema onu debelu baburu od nosa.

– Možda – uzvratu skeptično debeljko dok je razgledavao sliku. A opet, možda je samo dobro ispao na slici.

– Dobra je fotografija, bez brige. Stigla nam je zajedno s pismom. Oni nam pišu na senegalskom pa to onda daju prevesti na talijanski. Mi im otpisujemo na hrvatskom i isto dajemo prevesti na talijanski. Jedni i drugi radije plaćamo nego da pišemo na engleskom ili francuskom.

PREMIJERE

RAZGOVOR

TEMAT

FESTIVAL

S POVOĐOM

NOVO O

STAROM

MEDUNARODNA

SCENA

ESEJ

TEORIJA

VOX

HISTRIONIS

NOVE

KNJIGE

DRAMA

Nemoguće. Moj znanac izvrsno govori hrvatski, vjerojatno bolje nego ja. Ne, to ne može biti on. Odahnuo sam; čovjeka ponekad prestrave nevjerojatne podudarnosti. Ovdje će ipak biti slučaj da se radi o dva posve različita Senegalca.

– Pošteno – složi se debeljko.

– Da. I po tome znam da smo bliski. Oni naša pisma daju prevesti na senegalski, ali mi njihova pisma ne. Mi znamo talijanski, ali opet ne toliko dobro da bismo na njemu i pisali. Svejedno, i prijevodi naših pisama već su nas i previše koštali da sada sve to skupa padne u vodu. Lijep dečko, a? Pogledajte mu samo brčiće.

– Hm, hm – debeljko se zamislio. Gledao je još neko vrijeme sliku, a onda je vratio baki.

– Ali samo da znate, i ja sam vam pristupio s ozbiljnim namjerama – nastavio kad osjetio da mu se ponovno ukazuje prilika.

Mlada se uznemiri. Podigne veo s lica i s izrazom punim tjeskobe i pritajene nade pogleda u staricu.

– I on je *kodoš*, bako.

– Tebi se ne putuje, vidim.

– Ne napušta mi se rodna gruda.

– Jaoj, dijete, a kome se napušta – каза starica, klekne i poljubi zemlju. Zaori glasan smijeh čija iznenadna provala zaglušni razgovor.

Pridižući se, starica ovaš obrisa prašinu s crne odjeće i nastavi tamo gdje je stala utišanim glasom: – Znam, dijete, ali moraš misliti na sve nas. Velika te budućnost u bijelom svijetu čeka. Osim toga, misli i na svoju nesretnu sestru. Sva se jedna polomila na onom

snijegu i ledu. Tko zna kad i kako će se oporaviti, prizdraviti. A ti ne brini, grah sam bacila: uz njega, slava i sreća te ne mogu mimoći.

– Joj, znam, bako, jadni mi. Ali kad bi se to nekako moglo ovdje kod nas...

– Hm.

I baka kao da se pokolebala.

– Je l' vi to ozbiljno? – upita starica debeljka, zažmire na jedino oko i odmjeri mogućeg prosca od glave do pete.

– Najozbiljnije. Časni smo ljudi – каза i položi desnicu na grudi.

– Dolaziš li u svoje ime?

– Dolazim u ime svog najrođenijeg – započe zmijski podmuklo. Odmah je uvidio da se stara podvodačica uplela u mrežu koju je nasumice bacio, a onda naglo rastvorila hlače.

– Svog sinčića!

Nitkov se počeo cerekati i raskopčan nahrupi na žene. Starica se naroguši, dok se djevojka osvrtna lijevo i desno ne bi li ugledala nekog tko je spreman priskočiti im u pomoć. Vriska, jauci. U naguravanju Ranki ispade slika iz ruku.

– Ostavi žene na miru, stoko jedna! – zadere se goropadna pipničarka kako bi nadjačala metež.

Tko zna kako bi sve to završilo, da se debeljko nije sapleo o spuštene hlače i pao. Pipničarka napusti šank i stane ga grubo psovati i prijetiti policijom. Uvidjevši da je vrag odnio šalu, debeljko pograbi čup sa smokvama i klisne kroz vrata prema peronima. Ali prije nego što će zbrisati, krajičkom oka uhvati moj začuđeni pogled i značajno mi namignu. Promatrači su se vratili za stolove pa je uskoro zavladao mir.

Ovo se oduljilo; sat na zidu pokazuje petnaest do šest, ali unutra kao da sam već godinama. Kad će, kad će, pitam se, moja draga Belinda. Ali dok se ona ne pojavi, nema mi druge nego čekati, piti malo pive i raditi bilješke za ovaj esej. Skiciram situaciju s debeljkom i ženama: neozbiljan prosac, neodlučna mlada i roditeljica koja se odlučno protivi njihovoj vezi. Matrica tolikih života – već iz toga se vide sve nemoguće komplikacije muško-ženskih odnosa.

One, nakon što ih je ostavio na miru i nakon što je svaki interes za žene prestao, sjedоše ukraj, za stol do mojeg. Konačno su dočekale trenutak mira. Mlada je sazula svoju bijelu stiklu i sva napeta stala grickalicom uređivati nokat palca.

– Zašto si nemirna?

– Tako, bako.

– Dobar će biti on, ne boj se. Dobri su crnci, vidjet ćeš.

– Svejedno, bojim se – odgovori Ranka i ne izdržavši više zaplaka. Pomisao na crnca činila ju je sjetnom.

– Iz tvojih usta u Božje uši, bakice – tepala je kroz suze. Poslije bakinih riječi jedva da je bila nešto mirnija. Ponovno se okrene prema vratima, ne vjerujući da je debeljko doista otišao. Trenutak kasnije baka se udubila u papire, a mlada otre suze i poče se navirivati preko njezina ramena.

– Što to čitaš, bakice?

– Proučavam tvoj ugovor, srečo.

– Nešto nije u redu? Stopot si ga pročitala.

– Jesam, srečo, ali svejedno, važno je biti upućen u službene spise i pravne stvari. I ništa se ne boj. Sve je u redu, ljepoto moja, sve je u najboljem redu – reče starica i žustro cmokne unuku u čelo.

Mlada od nje preuze papire i položi ih u krilo. Listala ih je tjeskobno, po stoti put nanovo čitajući tekst ugovora. Na dnu stranice pogled joj zape za sitna slova, *jus primae noctis*.

Deset do šest, spava mi se, moji teški kapci, moje zaljuljane misli, kao da potiču zbivanja oko mene. Ma kakvo pravo prve noći? Ništa mi nije jasno. Moram naručiti još jednu pivicu da me razbistri. Mašem konobarici.

– Što to znači bakice?

– Nemam pojma. To je valjda nešto što agent traži za sebe. Znaš kako su pedantni svi ti pravnici... Ali ne brini se, radosti moja, dobro sam proučila ugovor.

Ranka je, nakratko, bila umirena odgovorom. Opusti se, jer je sve navodilo na zdrav zaključak da je baka u pravu.

– Sreća je naša što ti uvijek proučiš ugovor. Vjerujem ja svojoj bakici. Čekat će nas on...

– Čekat će nas on, ako se toga bojiš.

– Bojim se, bakice. I mislim da sam izgubila njegovu fotografiju – odgovori Ranka i poče prekapati torbicu. Nije ju mogla pronaći iako je cijeli sadržaj istresla na stol. Mollitvenik, krunica i čist bijeli rupčić. Baka ju je i dalje tješila.

– Ne boj se. Noćas sam sanjala da pada kiša i svaka kap kako bi pala na zemlju postajala bi krv. I sama sam se prvo uplašila, ali nešto me je vuklo da je kušam. Liznuh, i... vidi čuda! Probala sam je i krv je za-

pravo bila ajvar, doduše prepečen. Običan ajvar sam sanjala, malo ljuci, je l' ti to možeš zamisliti! Ne govorim ti ovo uzalud – nastavio smireno starica. – Sada zlo prijeti, ali će na dobro izaći. A ti dobro znaš da ja snove lakše čitam nego ona sitna slova.

– Znam, bakice – каза unuka, jedva nešto mirnija. Ponovno se okrene prema vratima kao da svakog časa očekuje novi nasrtaj. Ali nije ga bilo, opasnost više niotkud nije vrebala. Tako je uvijek rano jutro: putnici su hrili prema peronima, dolazili, odlazili, unutra-van, svatko brinući svoju brigu.

– Bojim se da se onaj ne vrati – ponovi unuka ponovno podižući nogu uvis. – I nema fotografije.

– Pusti, imamo drugu. Osim toga, vidjela si na svoje oči, same smo prevele pismo, napisao je da će nas osobno dočekati na stanici, u zelenom odijelu na pruge, s registar-kasom ispod ruke. Kraj njega će biti i kum, preobučen u pajaca, koji će sjediti na bačvi najboljeg senegalskog vina. Lako ćemo se prepoznati. Pa, ne boj se, pobogu, normalan je čovjek, zreo za ženidbu. Vjeruj, kćeri, u moje snove – reče starica stalozeno i otpi dug gutljaj čaja.

Ah, snovi, snovi. Montaigne je za snove rekao da su zrcalna jezera, pored kojih stojimo i ogledamo se, da bismo uvidjeli kakvi zapravo jesmo.

– Znam, bako, ali noćas sam sanjala medvjeda.

– I? Je li se češao ledima o bukvu, kao što obično sanjaš?

– Ne, plesao je na zamrznutom jezeru, a oko njega, u krug je klizala lijepa Indijanka, dok su kauboji okružili jezero, a iz šume oko jezera naši lovci gađali su medvjeda, ali su ga stalno promašivali i ubijali samo Amerikance.

– Da?

– Na koncu, kad više nije bilo živih Amerikanaca, a našima je ponestalo municije, medvjed je Indijanki poklonio buketić. Vjenčani. Sličan ovom mojem – reče Ranka i pokaza na svoj bijeli buketić.

Nemalo sam se iznenadio. Pa ona je sigurno bila na Belindinu setu i sve krivo shvatila. Jadno dijete, što će ono u ovom strašnom, stranom, stvarnom svijetu. Obje žene bile su potištene i kao da im više nije bilo ni do čega. Ranka je nastavila; ono što ju je najviše brinulo, izgleda da su bili snovi.

– Sječaš se kad si mi onda rekla: "Zračne struje s jugoistoka što donose oblake koji uništavaju našu ljetinu prije nego što je dozrela i naše kćeri prije nego što

su stasale donose udovištvo prije nevjestinstva?" To ga se, bako, bojim.

– O, jadna moja kćeri, crnu žuč povračaš. Glavu gore!

– Život je prečesto knjiga koju vrag repom piše – kazala Ranka.

Baka se duboko zamisli, valjda tražeći najbolji odgovor koji bi osokolio uplašenu unuku.

– Život je knjiga, ali kakva, to ne znamo dok ne bude ispisana do posljednje stranice – ispravi je i pouči baka, privivši na grudi Bibliju. – Sve će biti dobro, kćeri moja...

Koju minutu kasnije pokupiše zavežljaje i krenuše svojim putem, van, kroz vrata prema peronima.

PREMIJERE

RAZGOVOR

TEMAT

FESTIVAL

S POVODOM

NOVO O

STAROM

MEDUNARODNA

SCENA

ESEJ

TEORIJA

VOX

HISTRIONIS

NOVE

KNJIGE

DRAMA

A meni je baš sad postalo nekako lijepo. Još samo koja minuta do šest i Belinda će uskoro stići. Bacio sam pogled na sad. Bližio se trenutak da i ja krenem. Pospremio sam blokčić u džep.

Dok sam ustao da pođem, za oko mi zape fotografija koja je ostala ležati ispod jednog od praznih stolova. Podigao sam je pa se zagledao u lice na fotografiji. Lijepo lice; širok osmijeh, niska bisernobijelih zuba, dotjerani brkovi do ruba usana, koža – kao čokolada. Bio sam osupnut. Bio je to Eddie Murphy.

Uh, bila bi to dobra partija, pomislih, ali opet, kako su samo one jadne žene strašno nasamarene! Htjedoh potrcati za njima, zaustaviti ih da ih upozorim na prijearu, ali kakve vajde od toga kad su one već svoje odlučile i ništa ih, očito, s tog puta ne može skrenuti. U trenutku me obuze strašan fatalizam. Teško je u ovoj zemlji, ali teško je čovjeku otći i u tudinu pa makar prilike bile i najbolje. Stajao sam nekoliko trenutaka bez riječi, a onda, ne imajući više kome vratiti fotografiju, pospremio sam je u džep.

Pogledao sam na sat. Šest i petnaest ujutro; bilo je vrijeme da izađem na perone. Moj buketić s cvijećem japanskih plavih ljubičica tijekom noći uopće nije propao. Stoviše, kao da je izgledao još bolje, još svježije. To je vjerojatno bilo zato što sam ga, čim sam došao, dao konobarici da ga stavi u vodu. Ne imajući prikladnije vaze, ona ga je stavila u veliku srebrnu posudu za šampanjac koju je nakrcala ledom.

Na peronu jedan, drugi kolosijek, točno u šest i tri-deset, trebao se zaustaviti njezin vlak. Znači, imam još petnaest minuta za šetanje gore-dolje, razgledanje, pregleđanje i kontrolu karata, putnika i prtljage, jer ja sam onaj koji voli razgledati, pregledati i sve kontrolirati, a osim toga, i bivši sam policajac. (Svi znaju za onu – jed-

nom policajac, uvijek policajac.) Na kiosku kupim još limenku piva, stavim je u džep i – koju minutu kasnije – čuje se prodoran zvižduk i diže se velik oblak pare. Na kratko, sve na kolodvoru staje i – usred te magle izra-nja ona. Stupa na peron, moja Belinda, kao kraljica što na zemlju silazi s oblaka. Poletimo jedno drugom u zagrljaj; ona sa šest teških kufera u rukama, ja s onim buketićem ljubičica, koji kao da je tek u toj silnoj pari dobio neku pravu, drugu boju. Grlimo se i ljubimo, dok krajičkom oka vidim Ranku i njezinu baku kako se udaljavaju kroz ostatke pare prema peronu broj dva, prvi kolosijek, tamo gdje stoji vlak za Milano. Na trenutak htjedoh upozoriti Belindu na situaciju s nesretnim ženama, ali nikako nisam mogao time pokvariti svečanost našeg susreta.

– Oh, dragi – kaže Belinda, odvojivši svoje usnice od mojih, nakon što smo se strastveno poljubili – ti si, čini mi se, opet malo popio! Ti uvijek malo popiješ kad mene nema.

Htjedoh joj će priznati da sam popio pivo-dva, ali jedva da sam izustio jedan duboki "ah!" – i tako joj dahnuo još jače u lice.

– Mmm – uzdahne ona i sklopi oči – pa to miriše na ljubičice... Sigurno si opet pio kolonjsku vodu. Volim kad mirišeš iznutra i izvana.

– Jesam, draga – priznam joj. – A ti priznaj koliko si zapravo sretna što me imaš.

Mislio sam na to koliko smo oboje sretni na ovom svijetu, što imamo jedno drugo.

– Jesam. Sretna sam – reče i spusti svoje duge trepavice, sva puna nekog unutarnjeg zadovoljstva.

– I pogledaj one dvije žene na drugom peronu. Pogledaj samo Senegalčevu mladu i njezinu tužnu, upornu bakicu... Sad vidiš, draga, koliko je tebi sa mnom lijepo.

Ona se osvrne niz peron i slegne ramenima, a ja primih njezinih šest kufera i istodobno joj pružih buketić njezina omiljenog cvijeca. Odložio sam kuferu na tlo i snažno je zagrio. Obrazi su joj bili hladni.

– Okani se ti, Belindo moja, Gospićwooda, Hollywooda i svih ostalih šuma, vrati se meni, idemo kući i lije-po čemo proslaviti Osmi mart. Molim te, draga...

Držeći cvjetove objema rukama, nekoliko me je trenutaka bez riječi gledala u oči. To je trajalo sve dok se nije oglasio vlak za Milano koji je svaki čas trebao poći. Osvrnula se brzo lijevo-desno po peronima i rekla:

– Ma bih ja, dragi, danas ostala, i sutra, i zauvijek

bih ostala samo s tobom, ali što mogu, jurim u Milano, tamo presjedam za Bollywood, gdje imam let za Senegalwood, jer tamo se upravo stvara novi Bolivijawood! Snimim još jedan film i brzo se vraćam.

Uh. U meni kao da se sve slomilo. Opet odlazi.

– A kako se zove film? – jedva sam promućao.

– *Zlatna Koka na stabljici koke*. Dobila sam glavnu ulogu. Zlatna Koka se zovem u filmu. Takvo nešto se ne odbija.

– Dobro.

– I ti mi ostaj dobro. Brzo se vraćam.

Nakon što je to rekla, krenu ona prema peronu dva, kolosijek jedan, Belinda naprijed, a ja kaskajući potišten za njom s onih njezinih šest teških kufera.

Kad smo stali pred vlak koji je trebao krenuti svaki čas, ubacio sam njezine kuferu unutra i onda smo zastali da se oprostimo. Šutili smo oborenih glava. Stali smo kraj posljednjih vrata vlaka za Milano.

– E, da. Kupila sam ti dar.

Belinda iz torbice izvadi kutijicu u kojoj je bio mali zlatni ručni sat, identičan onom kakav je nosio moj zna-nc iz Senegala. Rekao sam joj to.

– Znam – reče Belinda. – Ranka mu ga je poklonila.

Zajedno smo vam kupovale darove.

– Vi se poznajete?!

– Kako da ne. Ranka je manekenka za vjenčanice, a njezina sestra je bivša skijašica, a sada manekenka za skije. Nema dugo da se polomila u Aspen, kad se zaletjela u medvjeda. Ubila je medvjeda na licu mjesta. Poslat ću ti njezinu fotografiju gdje pozira s lovinom pa je ti objavi u *Lovačkom glasniku*. Dobro to naplati svojem uredniku, to ti je ekskluziv. A poznajem i njihovu bakicu. Ona je njihova skrbnica, menadžerica i pravna zastupnica.

– Kako?! Belinda! Pa otkud ti sve njih poznaješ?!

– Pa naravno, iz Gospićwooda. Svima nam je cilj da zaradimo što više novaca, prestanemo s manekenstvom, filmom i reklamom i osnujemo nešto kao Gospićland, po uzoru na Disneyland – reče ona i poletji za vlakom, spretno skoči na stopu stuba, zadnjih vrata, zad-njeg vagona, jedinog vlaka koji je danas kretao za Milano.

Dobro, rekoh pomalo skrhan u sebi, idi, ali svejedno znaj da ću te voljeti i uvijek čekati.

Vlak je kretao.

– A ti mi ne ostaj tužan – reče i cmokne me ravno u

usta. – A ja ću svuda sa sobom nositi ove lijepe cvjetove, ljepše nego Rankine.

Mislim da mi je čak i uspjela mahnuti rukom s ispruženim srednjim prstom, ali nisam siguran jer su mi oči bile mutne od suza pa nisam dobro vidio. Ostao sam drven.

Nagonski posegnuh rukom u džep za onom limenkom piva, kad na suprotnoj strani, na peronu šest, kolosijeku jedan, ugledah debeljka s čupom u ruci.

– Eee-hej! Prijatelju! – poviče, tako da se zaoiri preko svih perona – dodi, imam cijeli demizhon rakije na garde-robi. Idemo piti rakiju i jesti smokve.

Odično, iskupio sam na brzinu ono pivo dok sam mu išao susret. Ne volim miješati pića.

* * *

Montaigne, samotni mislilac, koji je u svojoj citadeli znanja proveo godine u dobrovoljnom zatočeništvu, okružen knjigama i vlastitim spisima, sa stropom išaranim vlastitim mislima i bezbrojnim citatima, 1580. – 1581. poduzeo je dugačko putovanje Francuskom, Njemačkom, Austrijom, Švicarskom i Italijom u potrazi za lijekom za svoje bolesne bubrege. Putem je bilježio misli o životu i običajima krajeva kroz koje je prolazio. Iako je pred sobom imao široke i uzbudljive prizore novoga, dotad nepoznate mu krajolike i gomile ljudi čija lica nije znao, govorio je o njima kao da mu je sve to skupa odavno, ako ne i oduvijek sasvim poznato. Zato što je uvijek i samo sve gledao kroz sebe, ali bez osobnog interesa, želje za slavom i probitkom; samo i isključivo kroz svoje zdravo srce, kroz svoju zdravu utrobu i kroz svoje bubrege koji su ga cio život dobro služili, a služili bi ga isto tako i u starosti, da je ponekad popio pokoje malo pivo. Da živim među narodom, napisao je na jednom mjestu, koji još uvijek živi po prirodnim zakonima, u radosti potpune slobode, naslikao bih sebe u punoj figuri i potpunoj golotinji. Poučim njegovim uzorom, i sam sam pokušao, kroz sebe, svoje srce i svoje bubrege, napisati nekoliko riječi na veliku temu ljubavi muškarca i žene, i davši sve od sebe, na kraju sam ipak shvatio da se tema, baš kao ni ja, ne da do kraja razgoliti. Razgoličavanje teme o ljubavi brani misterij postojanja, dok je moje razgoličavanje, kao i mog novog debelog prijatelja, do kojeg je došio Osmog marta u posljednje podnevne satima na peronu jedan, kolosijek šest, nakon desetosatnog ispijanja rakije, na užas i zadovoljstvo putnika namjernika, osjetila policija koja nas je u najbližu postaju privela u gaćama.